

tietenkin estävät kärkevimmän ajankohtaiskommentoinnin, ja tästä näkökulmasta teokset ovat luonteeltaan pikeemmin kirjaavia kuin pamfletoivia. Mutta hyvä näinkin. Kenties toimituspoliittisesti olisi selkeyttävää koota teoksen artikkeliosuus vastaisuudessa kiinteämmin temaattiseksi kokonaisuudeksi nykyisen tilkkutäkkikäytännön sijaan. Kannustavasti tähän suuntaan viittaa esim. 1989 vuosikirjan yritys kartoittaa Yleisradion ohjelmapolitiikkaa usean artikkelin voimalla. Temaattisten kokonaisuuksien myötä teos jatkossa eittämättä saisi toimittajan niin halutessa jämerämpää kulttuuripoliittista ja elävän kuvan eri alueisiin kantaa ottavaa painoarvoa. Silti, summa summarum, ei liene haettava nostalgialla vaan oikeutettua kannustusta todeta: edetköön Elävän kuvan vuosikirja elokuvan vuosikirja Studion viitoittamaa tietä!

Sakari Salko

Vanhoja kaavoja vastaan

KAUNEUS ja hulluus. Valokuvauksen vuosikirja 1989. Toimittanut Ulla Karttunen. Suomen valokuvataiteen museo. Helsinki 1990. 160 s.

Kuivakkuudestaan kuuluisaan Suomen valokuvataiteen museon tuottamaan vuosikirjojen sarjaan ilmestyi alkuvuodesta uhkea ja päämäärätietoinen pioneeri. Sen rönnylävän retken suuntaa on tosin vaikeaa hahmottaa esitustumalta.

Valokuvauksen vuosikirja 1989 on enemmänkin tuote kuin siteerattava painokirjoitus. Muodossaan se heijastelee asioiden tavaraluonteiseksi muuttumista, mikä on ollut valokuvaille ominaista jo kauan. Eivät ainoastaan valokuvat lompakossa ja kirjajhyllyssä kuulu tuon fetissiluonteen piiriin. Valokuvataidekaan ei luota enää pelkkään visuaaliseen viestiin: pienet, mukavat kirjaset ja kuvasalkut tukeutuvat kosketuksen ja omistamisen suomaan tyydytykseen.

Vuosikirja on huomattava repäisy sovinnaisena pidetyllä alalla. Mutta kenelle se on suunnattu ja mikä on sen teeman "kauneuden ja hulluuden" valinnan motiivi? Selailukirjana ansiokas teos risteilyttää monia ajatuksia lukijan paassa, paalimmaisena hämmennys.

Kirja tarjoilee teemana olleen kauneuden aikaansa-

myötäilevässä taitossa. Hulluuden saa kaupanpäälliseksi liian pientä tekstiä lukiessa. Esteettinen ulkoasu on asemoitu luettavuuden edelle. Pieni kuva on tehokas, liian pieni teksti sen sijaan vetää lukijansa teottomaksi.

Keskeisenä ideana kirjassa on tekstien ja kuvien kautta rohkaista valokuvan kokemisen yksilölliseen ja villiin vapauteen. Esipuheessaan *Houra ja myrky* kirjan toimittaja Ulla Karttunen perustelee teosta "selittämättömän valottamiseksi". Peiteltyyn kanssasivistävästi hän haluaa paimentaa kuvayleisöä uuteen näkemiseen, pois valokuvan tositodellisuuden uskomuksista. Tämän hän uskoo tapahtuvan kuvien ilmaisun voimakkaan kokemuksen kautta. Itse hän on sisäistänyt kokemuksellisuuden tekstiinsä, jonka jälkiä hän sotkee edetessään. Kirja on tekijänsä henkilökohtainen tilitys suhteessa valokuvaan. Ulla Karttunen on vastannut kirjan toimittamisesta, hän on myös kääntänyt Bretonin ja Rainerin kirjoitukset sekä vastannut kuvavalinnasta ja ulkoasun suunnittelusta. Paikoin tekijän voimakasta intentiota, merkityksiä ja viestejä on vaikea tavoittaa.

Ulla Karttunen pyrkii osoittamaan naurun paikan, samalla kun hän on valmis luopumaan kaikista katsomisen ohjeista. Kuva tunnustetaan katsojan luomukseksi. Paatoksella esitetty kuvien teoretisointi huurruttaa kuitenkin naurun paikkaan, joka on sille osoitettu. Voin uskoa erittäin pienten piirien nauttivan hiljaisesti hymyillen tästä teoksesta. Kirjan sisältämä nauruun houkuttelu jää intellektuellien ironiaksi ja heidän onnekseen näkemisen avaruudesta.

Kristiina Kuisma

Tarkka ja luettava kansallisfilmografia

SUOMEN kansallisfilmografia 5. Vuosien 1953-1956 suomalaiset kokoillan elokuvat. Helsinki, Valtion painatuskeskus, Suomen elokuva-arkisto, 1989. 575 s.

Kirjasarjan aloittaminen keskeltä on jossain määrin poikkeuksellista. Kymmenosaiseksi kaavailtu Suomen kansallisfilmografia on kuitenkin aloitettu viidennestä osasta. Syytä menettelyyn ei kirjassa ilmoiteta, vaikka lehdistössä on kerrottu, että tällöin filmimat...